

potestatem habebat super hominem, et jure eum possidebat: ideo scilicet quod homo ex libertate arbitrii, quam habebat, sponte diabolo consensit. Aiunt namque, quod si quis aliquem vicerit, victus jure victoris servus constituitur. Ideo, « inquit, » sicut dicunt doctores, hæc necessitate incarnatus est Filius Dei, ut homo, qui aliter liberari non poterat, per mortem innocenti jure liberaretur a jugo diaboli. Sed, ut nobis videtur, « ait, » nec diabolus unquam jus aliquod in homine habuit, nisi forte Deo permittente, ut carcerarius: nec Filius Dei ut hominem liberaret, carnem assumpsit. » Quid in his verbis intolerabilius judicem, blasphemiam, an arrogantiam? quid damnabilius, temeritatem, an impietatem? An non justius os loquens talia fustibus tunderetur, quam rationibus refelleretur? Nonne omnium merito in se provocat manus, cujus manus contra omnes? Omnes, inquit, sic: sed non ego sic. Quid ergo tu? quid melius offers? quid subtilius invenis? quid secretius tibi revelatum jactas, quod tot præterierit sanctos, effugerit sapientes? Aquas furtivas et panes absconditos, puto, apponet nobis iste.

12. Dic tamen, dic quidquid illud est, quod tibi videtur, et nulli alteri. An quod Filius Dei non ut hominem liberaret, hominem induit? Hoc plane nemini, te excepto, videtur: tu videris ubi videris. Non enim hoc a sapiente, non a propheta, non ab apostolo, non denique ab ipso Domino accepisti. Magister Gentium accepit a Domino, quod et tradidit nobis (I Cor. xi, 23). Magister omnium suam doctrinam fatetur non esse suam: *Non enim, ait, a meipso loquor (Joan. vii, 16; xiv, 10)*. Tu vero de tuo nobis tradis, et quod a nemine accepisti. Qui loquitur mendacium, de proprio loquitur (Joan. viii, 44). Tibi proinde sint, quæ tua sunt. Ego prophetas et apostolos audio, obedio Evangelio, sed non Evangelio secundum Petrum (184). Tu novum nobis condidisti Evangelium? Quintum Ecclesia evangelistam non recipit. Quid Lex, quid Prophetæ, quid Apostoli, quid apostolici viri nobis aliud evangelizant, quam quod solus tu negas, Deum videlicet factum hominem, 651 ut hominem liberaret? Et si angelus de cælo aliud nobis evangelizaverit, anathema sit.

13. Sed qui venerunt post apostolos, doctores non recipis, homo qui super omnes docentes te intellexisti. Denique non erubescis dicere, quod adversum te omnes sentiant, cum ab invicem non dissentiant. Frustra proinde illorum tibi fidem doctrinamque proponerem, quos jam proscriptisti: ad Prophetas te ducam. Loquitur sub typo Jerusalem ad populum acquisitionis, non propheta, sed in propheta, Dominus, dicens: *Salvabo te, et liberabo te, noli timere (Soph. iii, 16, 17)*. Quæris a qua potestate? Non enim vis ut diabolus in hominem habeat, vel habuerit potestatem: fateor, nec

(184) Abælardum.

ego. Non tamen ideo non habet quia ego et tu hoc nolumus. Hoc si non confiteris tu, nec cognoscis: cognoscunt et dicunt qui redempti sunt a Domino, quos redemit de manu inimici. Quod minime negares et tu, si non esses sub manu inimici. Non potes gratias agere cum redemptis, qui redemptus non es. Nam si redemptus esses, Redemptorem agnosceres, et non negares redemptionem. Nec quærit redimi, qui se nescit captivum. Qui autem scierunt, clamaverunt ad Dominum, et Dominus exaudivit eos, et redemit eos de manu inimici. Et ut intelligas hunc inimicum qui sit, *Quos redemit, ait, de manu inimici, de regionibus congregavit eos (Psal. cvi, 2, 6)*. Sed primum quidem agnosce hunc congregatorem, de Caiphâ prophetat in Evangelio, quia Jesus moreretur pro gente. Et qui narrat, sequitur dicens: *Non tantum pro gente; sed ut filios Dei, qui erunt dispersi, congregaret in unum (Joan. xi, 51, 52)*. Quo erant dispersi? In omnes regiones. Ergo quos redemit, de regionibus congregavit eos. Non congregaret, nisi redemeret. Erant enim non solum dispersi, sed et captivi. Redemit, et congregavit: *redemit autem de manu inimici*. Non dicit, inimicorum; sed, *inimici*. Inimicus unus, regiones multæ. Siquidem non de regione, sed de regionibus congregavit eos, a solis ortu et occasu, ab aquilone et mari (Psal. cvi, 3). Quis iste unus tam potens dominus, qui non uni præfuit regioni, sed omnibus? Non alius, ut arbitrator, quam ille, qui ab alio propheta dicitur absorbere fluvium, id est genus humanum, et non mirari: habere autem fiduciam, quod et Jordanis, hoc est electio ipsa, influat in os ejus (Job xl, 18). Beati qui sic influant ut effluant, qui sic intrant ut exeant.

14. Sed quid? Nondum forte credis Prophetis, sic sibi concinentibus de diaboli potestate in hominem. Veni necum et ad Apostolos. Dixisti nempe te non sentire cum illis qui post Apostolos venerunt. Assentias vel Apostolis, si forte et tibi contingat quod unus eorum loquitur de quibusdam: *Nequando, inquit, det illis Deus penitentiam ad cognoscendam veritatem, ut resipiscant a diaboli laqueis, a quo captivi tenentur ad ipsius voluntatem (II Tim. xxv, 26)*. Paulus est iste, qui homines a diabolo captivos teneri asserit ad ejus voluntatem. Audis ad ejus voluntatem, et negas potestatem? Si et Paulo non credis, veni jam ad ipsum Dominum; si forte audias, et quiescas. Nempe ab ipso appellatur *Princeps hujus mundi (Joan. xiv, 30)*, et *fortis armatus (Luc. xi, 21)*, possessorque vasorum (Matth. xii, 29): et dicis eum non habere potestatem in homines? Nisi tu aliud putas hoc loco intelligi atrium, quam mundum; vasa, quam homines. Quod si atrium diaboli, mundus erat; et homines vasa ejus; quomodo non dominabatur hominibus? ait item Dominus capiētibus se: *Hæc est hora, vestra, et potestas tenebrarum (Luc. xxii, 53)*. Potestas ista non latuit illum

qui dicebat: *Qui eruit nos de potestate tenebrarum, et transtulit in regnum Filii claritatis sue (Coloss. i, 13)*. Hanc ergo Dominus ne in se quidem negavit diaboli potestatem, sicut nec Pilati, qui membrum erat diaboli. Ait siquidem: *Non haberes potestatem in me ullam, nisi data tibi fuisset desuper (Joan. xix, 11)*. Quod si in viride lignum in tantum grassata est ista desuper data potestas, aridum quomodo non fuit ausa contingere? Nec injustam puto iste causabitur potestatem datam desuper. Discat ergo diabolus non solum potestatem, sed et justam habuisse in homines: consequenter et hoc videat, venisse utique 652 in carne Dei Filium propter liberandos homines. Caterum etsi justam dicimus diaboli potestatem, non tamen et voluntatem. Unde non diabolus qui invasit; non homo qui meruit: sed justus Dominus qui exposuit. Non enim a potestate, sed a voluntate justus injustusve quis dicitur. Hoc ergo diaboli quoddam in hominem jus, etsi non jure acquisitum, sed nequiter usurpatum; iuste tamen permissum. Sic itaque homo iuste captivus tenebatur, ut tamen nec in homine, nec in diabolo illa esset justitia, sed in Deo.

CAPUT VI.

In opere liberationis humanæ non solum misericordiam, sed et justitiam relucere.

15. Iuste igitur homo addictus, sed misericorditer liberatus; sic tamen misericorditer, ut non defuerit justitia quædam et in ipsa liberatione: quoniam hoc quoque fuit de misericordia liberantis, ut (quod congruebat remediis liberandi) justitia magis contra invasorem, quam potentia uteretur. Quid namque ex se agere poterat, ut semel amissam justitiam recuperaret homo servus peccati, vinetus diaboli? Assignata est ei proinde aliena, qui caruit sua; et ipsa sic est. Venit princeps hujus mundi, et in Salvatore non invenit quidquam: et cum nihilominus innocenti manus injecit, justissime quos tenebat amisit: quando is qui morti nihil debebat, accepta mortis injuria, jure illum, qui obnoxius erat, et mortis debito, et diaboli solvit dominio. Qua enim justitia id secundo homo exigeretur? Homo siquidem qui debuit, homo qui solvit. Nam si unus, inquit, *pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt (II Cor. v, 14)*: ut videlicet satisfactio unius omnibus imputetur, sicut omnium peccata unus ille portavit; nec alter jam inveniat qui forefecit (185), alter qui satisfecit: quia caput et corpus unus est Christus. Satisfecit ergo caput pro membris, Christus pro visceribus suis, quando juxta Evangelium Pauli, quo convincitur mendacium Petri (186), mortuus pro nobis *convivificavit nos sibi, donans nobis omnia delicta, delens quod adversum nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis; et ipsum tulit de medio, affigens illud cruci, exspolians principatus et potestates (Coloss. ii, 13, 14)*.

(185) Id est offendit, peccavit, quasi *facere foras*, id est extra rationem, ex Glossario Cangiano et aliis

(186) Abælardi.

16. Utinam ego inveniar in his spoliis, quibus spolatae sunt contrariae potestates, traductus et ipse in possessionem Domini! Si me insecutus Laban arguerit, quod recesserim clam ab eo, audiat clam me accessisse ad eum, et ob hoc clam recessisse. Subjecit me illi causa secretior peccati: subduxit me illi ratio occultior justitiæ. Aut si gratis venundatus sum, gratis non redimar? Si Assur sine causa calumniatus est mihi, sine causa causam exigit evasionis. Quod si dixerit, Pater tuus addixit te; respondebo, Sed frater meus redemit me. Cur non aliunde justitia, cum aliunde reatus? Alius qui peccatorum constituit, alius qui justificat a peccato; alter in semine, alter in sanguine. An peccatum in semine peccatoris, et non justitia in Christi sanguine? Sed justitia, inquiet, sit cujus est: quid ad te? Esto. Sed sit etiam culpa cujus est: quid ad me? An justitia justus super eum erit, et impietas impius non erit super eum? Non convenit filium portare iniquitatem patris, et fraternæ fieri exsortem justitiæ. Nunc ergo per hominem mors, et per hominem vita. Sicut enim *in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo vivificabuntur (I Cor. xv, 21, 22)*: quoniam non sic illi atineo, ut non et isti. Si illi per carnem; et per fidem huic: et si infectus ex illo originali concupiscentia; etiam Christi gratia spirituali perfusus sum. Quid mihi plus imputatur de prævaricatore? Si generatio, regenerationem oppono: nisi quod spiritualis est ista, illa carnalis, nec patitur ratio æquitatis ut ex æquo contendat: sed vincat necesse est spiritus carnem, et sit efficacior causa, cujus potior est et natura; quo plus videlicet prosit generatio secunda, quam prima nocuerit. Sane pervenit delictum ad me, sed pervenit et gratia 653 *Et non sicut delictum, ita et donum. Nam judicium ex uno in condemnationem; gratia autem ex multis delictis in justificationem (Rom. v, 16)*. A primo homine manavit delictum, a summo cælo egressio gratiæ. Utrumque a parente, illud a primo, ista a summo. Terrena nativitas perdit me: et non multo magis generatio cælestis conservat me? Nec vereor sic erutus de potestate tenebrarum repelli a Patre luminum, justificatus gratis in sanguine Filii ejus. Nempe ipse qui justificat: quis est qui condemnet? Non condemnabit justum, qui misertus est peccatori. Justum me dixerim, sed illius justitia. Quænam ipsa? *Finis legis Christus, ad justitiam omni credenti (Rom. x, 4)*. Denique *qui factus est nobis, inquit, justitia a Deo Patre (I Cor. i, 30)*. Quæ ergo mihi justitia facta est, mea non est? Si mea traucta culpa, cur non et mea indulta justitia? Et sane mihi tutior donata, quam innata. Nam ista quidem gloriam habet, sed non apud Deum: illa autem, cum sit salutis efficacax, materiam non habet gloriandi nisi in Domino. Nam *etsi justus fuero, inquit, non levabo caput (Job x, 15)*; ne videlicet responsum acci-

piat : *Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris, quasi non acceperis? (I Cor. IV, 7.)*

CAPUT VII.

Abælardum perstringit, impie ac temere Dei secreta scrutantem et extenuantem.

17. Hæc est justitia hominis in sanguine Redemptoris : quam homo perditionis exsufflans et subsannans, in tantum evacuare conatur, ut totum quod Dominus gloriæ semetipsum exinanivit, quod minoratus est ab Angelis, quod natus de femina, quod conversatus in mundo, quod expertus infima, quod passus indigna, quod demum per mortem crucis in sua reversus : ad id solum putet et disputet redigendum, ut traderet hominibus formam vitæ vivendo et docendo, patiendo autem et moriendo charitatis metam præfigeret. Ergo docuit justitiam, et non dedit; ostendit charitatem, sed non infudit; et sic rediit in sua? Itane hoc totum est magnum illud pietatis sacramentum, quod manifestatum est in carne, justificatum est in spiritu, apparuit Angelis, prædicatum est gentibus, creditum est in mundo, assumptum est in gloria? (I Tim. III, 16.) Incomparabilis doctor, qui etiam profunda Dei sibi aperiens, et ea quibus vult lucida et pervia faciens, altissimum sacramentum, et mysterium absconditum a sæculis, sic nobis suum mendacio planum et apertum reddidit, ut transire leviter per illud possit quisvis, etiam incircumcisus et immundus : quasi Dei sapientia cavere nescierit aut neglexerit quod ipsa prohibuit, sed dederit et ipsa sanctum canibus, et margaritas porcis. Sed non est ita. Nam etsi manesiatum est in carne, sed tamen justificatum est in spiritu : ut et spiritualibus spiritualia conferantur; et animalis homo non percipiat quæ sunt spiritus Dei; nec fides nostra sit in sapientia verbi, sed in virtute Dei. Unde Salvator ait, *Confiteor tibi, Pater, Domine cæli et terræ, quia abscondisti hæc a sapientibus et prudentibus, et revelasti ea parvulis (Matth. XI, 25); et Apostolus : Etsi, inquit, opertum est Evangelium meum, in his est opertum qui pereunt (II Cor. IV, 3).*

18. Denique advertite hominem irridentem quæ sunt spiritus Dei, quoniam stultitia illi videntur; et insultantem Apostolo loquenti Dei sapientiam in mysterio absconditam; invehentem in Evangelium Dominum blasphemantem. Quam prudentius quod non valet comprehendere, credere dignaretur, nec auderet contemnere, aut conculcare sacrum reverendumque mysterium. Longum est ad omnes ejus ineptias et calumnias, quas divino struit consilio, respondere. Pauca tamen infero, e quibus cætera aestimentur. « Cum solos, » inquit, « electos liberaverit Christus, quomodo eos 651 diabolus possidebat, sive in hoc sæculo, sive in futuro magis,

(187) Hæc quidem apud Abælardum lib. 2 in Epist. ad Romanos, pag. 550, sed quæstionem proponendo, non asserendo, uti et ea quæ sequuntur.

(138) Hunc contextum in eam rem etiam adducit Abælardus pag. 555.

quam modo (187)? » Respondemus : Imo quia diabolus elector Dei possidebat, a quo, sicut dicit Apostolus, captivi tenebantur ad ipsius voluntatem (II Tim. II, 26) : ut Dei propositum de ipsis impleretur, opus fuit liberatore. Oportuit autem liberari in hoc sæculo, ut liberos haberent in futuro. Deinde infert : « Nunquid etiam pauperem illum, qui in sinu Abrahamæ requiescebat, sicut et divitem damnatum, diabolus cruciabat; aut etiam in ipsum Abraham dominium habebat, cæterosque electos? » Non : sed habuisset, si non liberati fuissent fide venturi, sicut de ipso Abraham scriptum est : *Credidit Abraham Deo, et reputatum est ei ad justitiam (Gen. XV, 6);* item : *Abraham exsultavit ut videret diem meum; et vidit, et gavisus est (Joan. XVIII).* Propterea jam tunc sanguis Christi rorabat etiam Lazaro ne flammam sentiret : quod et ipse credidisset in eum qui erat passurus. Sic de omnibus electis illius temporis sentiendum, natos quidem et ipsos, æque ut nos, sub potestate tenebrarum, propter originale peccatum : sed erutos antequam morerentur, et non nisi in sanguine Christi. Scriptum est enim (188) : *Turbæ autem quæ præcedebant, et quæ sequebantur, clamabant dicentes : Hosanna filio David, benedictus qui venit in nomine Domini (Matth. XXI, 9).* Ergo Christo in carne venienti, et antequam veniret, et post, benedictum est a turbis benedictorum : quamvis præeuntes plenam minime tunc consecuti sint benedictionem, servata nimirum hæc prærogativa temporis gratiæ.

CAPUT VIII.

Quare Christus tam gravem ac laboriosum nos liberandi modum susceperit, cum sola ejus voluntas seu jussio sufficeret.

19. Deinde laborans docere et persuadere, diabolus nullum sibi jus in hominem vindicare potuisse aut debuisse, nisi permissu Dei, et quod sine injuria diaboli jure Deus profugum suum, si vellet misereri, repetere, et solo verbo eripere posset, quasi hoc quis diffiteatur, post multa aliquando infert : « Quæ itaque necessitas, aut quæ ratio, aut quod opus fuit, cum sola jussione sua, divina miseratio liberare hominem a peccato posset; propter redemptionem nostram Filium Dei carne suscepta, tot et tantas in medias, opprobria, flagella, sputa, denique ipsam crucis ignominiosam et asperrimam mortem sustinere, ut cum iniquis patibulum sustineret (189). » Respondemus : Necessitas nostra fuit, et necessitas dura sedentium in tenebris et umbra mortis. Opus æque nostrum, et Dei ipsius, et sanctorum Angelorum. Nostrum, ut auferret jugum captivitatis nostræ : suum, ut impleretur propositum voluntatis ejus : Angelorum, ut numerus impleretur eorum. Porro ratio hujus facti fuit dignatio facientis. Quis negat Omnipotenti ad manum fuisse alios et alios

(189) Et hæc ipsa verba leguntur apud Abælardum eodem in loco, pag. 552. Sed interrogandi modo : tametsi ejus solutio, quæ subsequitur, ab hac doctrina non recedit. Ergo malignas ejusmodi quæstiones sensit Bernardus.

modos nostræ redemptionis, justificationis, liberationis? Verum hoc non præjudicat hujus, quem e multis eligit, efficaciam. Ei fortasse is præstat, per quem in terra oblivionis, gravedinis, lapsus nostri, tot et tantis gravaminibus Reparatoris fortius et vivacius admoneremur. Alias autem nemo hominum novit, nec noscere ad plenum potest, quid boni ad gratiam, quid congruentiæ ad sapientiam, quid decori ad gloriam, quid commodi ad salutem, penes se ipsam contineat hujus venerandi mysterii inscrutabilis altitudo : quam propheta considerans expavit, non penetravit (*Habac. III, 2, juxta LXX*); et præcursor Domini indignum se judicavit qui penetraret (*Joan. I, 27*).

20. Cæterum si non licet perscrutar divinæ sacramentum voluntatis, licet tamen sentire effectum operis, fructum utilitatis percipere. Et quod licet scire, non licet tacere : quia *gloria regum celare verbum, et gloria Dei investigare sermonem (190) (Prov. XXV, 27).* Fidelis sermo, et omni acceptione dignus ! quoniam cum adhuc peccatores essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus (*Rom. V, 10*). 655 Ubi reconciliatio, et remissio peccatorum. Nam si dicente Scriptura, *Peccata nostra separant inter nos et Deum (Isai. LIX, 2)*, manente peccato, non est reconciliatio. In quo ergo remissio peccatorum? *Hic calix, inquit, novi testamenti in meo sanguine, qui pro vobis effundetur in remissionem peccatorum (Matth. XXVI, 28; Luc. XXII, 20).* Itaque ubi reconciliatio, ibi remissio peccatorum. Et quid ipsa, nisi justificatio? Sive igitur reconciliatio, sive remissio peccatorum, sive justificatio sit; sive etiam redemptio, vel liberatio de vinculis diaboli a quo captivi tenebamur ad ipsius voluntatem : intercedente morte Unigeniti obtinemus, justificati gratis in sanguine ipsius; sicut in quo, idem dicit, *habemus redemptionem per sanguinem ejus et remissionem peccatorum, secundum divitias gratiæ ejus (Ephes. I, 7).* Cnr inquis, per sanguinem, quod potuit facere per sermonem? Ipsum interroga. Mihi scire licet quod ita : curita, non licet. Numquid dicit figmentum ei qui se finxit : *Quid me finxisti sic!*

21. Sed hæc stultitia ei videntur : non potest tenere risum. Audite cachinnos. « Quomodo, » ait (191), « justificari nos vel reconciliari Deo per mortem Filii ejus dicit Apostolus, qui tanto amplius adversus hominem irasci debuit, quanto amplius homines in crucifigendo Filium suum deliquerunt, quam in transgrediendo primum ejus præceptum unius pomigustu? Quasi non potuerit Deo in uno eodemque ei facto displicere iniquitas malignantium, et placere pietas patientis. Et ait : « Quod si tantum fuerat

(190) Nunc contrario sensu locum hunc Vulgata legit.

(191) Hæc omnia quæ hic ex Abælardo referuntur, interrogantis sunt, pag. 552 et 553. Et merito quidem hæc tanquam Abælardi placitare fert Bernardus, cum in solutione ea non diluat, sed approbare videatur. Idem censent Theologi Parisienses initio operum Abælardi. Et sane Abælardus non negavit hanc suam

illud Adæ peccatum, ut expiari non posset nisi morte Christi, quam expiationem habebit ipsum homicidium, quod in Christo commissum est? » Breviter respondemus, ipsum sanguinem quem fuderunt et interpellationem ipsius quem occiderunt, Addit etiam : « Nunquid mors innocentis Filii in tantum Deo Patri placuit, ut per ipsam reconciliaretur nobis, qui hoc peccando commisimus, propter quod innocens Dominus est occisus : nec nisi hoc maximum fieret peccatum, illud multo levius potuit ignoscere? » Non mors, sed voluntas placuit sponte morientis, et illa morte expungentis mortem operantis salutem, restituentis innocentiam, triumphantis principatus et potestates, spoliantis inferos, ditantis superos, pacificantis quæ in cælo sunt et quæ in terra, omnia instaurantis. Et quoniam hæc tam pretiosa mors, voluntarie suscipienda adversus peccatum, non tamen poterat fieri nisi per peccatum, non delectatus quidem, sed tamen bene usus malitia sceleratorum, et mortem de morte, et de peccato damnavit peccatum. Et quanto illorum maior iniquitas, tanto ejus voluntas sanctior, et eo potentior, ad salvandum : quatenus tanta mediante potentia antiquum illud, quamvis grande peccatum, necessario tamen huic, quod in Christo commissum est, cederet, tanquam minus majori. Nec peccato sive peccantibus ascribitur hæc victoria; sed bene utenti peccato, et peccantes fortiter perferenti, et convertenti in usum pietatis, quidquid in ipsum ausa est crudelitas impiorum.

22. Fuit vero sanguis qui effusus est, tam multus ad ignoscendum, ut ipsum quoque peccatum maximum, quo factum est, ut effunderetur, deleteret : ac per hoc de antiqui illius, utpote levioris, deletione nullam omnino dubietatem reliqueret. Deinde iste. « Cui vero, » inquit, « non crudele et iniquum videtur, ut sanguinem innocentis in pretium aliquod quis requisierit, aut ullo modo ei placuerit innocentem interfici; nedum Deus tam acceptam Filii mortem habuerit, ut per ipsam universo reconciliatus sit mundo? » Non requisivit Deus Pater sanguinem Filii, sed tamen accepit oblatum; non sanguinem sitiens, sed salutem, quia salus erat in sanguine. Salus plane, et non, sicut iste sapit et scribit, sola charitatis ostensio 656 Sic enim concludit tot calumnias et invectiones suas, quas in Deum tam impie, quam imperite evomuit, ut dicat : « Totum esse quod Deus in carne apparuit, nostram de verbo et exemplo ipsius institutionem, sive, ut postmodum dicit, instructionem; totum quod passus et mortuus est, suæ erga nos charitatis ostensionem vel commendationem (192). »

fuisse mentem, nec id sibi (quod in aliis solet) per calumniam impositum causatur : sed opposito testimonio emendavit in Apologia sua, his verbis : *Solum Filium Dei incarnatum profiteor, ut nos a servitute peccati et a jugo diaboli liberaret et, supernæ aditum vitæ morte sua reseraret.*

(192) Hæc et quæ sequuntur ad sensum invenio in solutione pag. 553 et pag. 584, non de verbo.

CAPUT IX.

Christum venisse in mundum non solius instructionis nostræ, sed et liberationis causa.

23. Cæterum quid prodest quod nos instituit, si non restituit? Aut nunquid frustra instruimur, si non prius destruat in nobis corpus seccati, ut ultra non serviamus peccato? Si omne quod profuit Christus, in sola fuit ostensione virtutum; restat ut dicatur, quod Adam quoque ex sola peccati ostensione nocuerit: siquidem pro qualitate vulneris allata est medicina. *Sicut enim in Adam omnes moriuntur ita et in Christo omnes vivificabuntur* (I Cor. xv, 22). Ergo sicut hoc, ita et illud. Si vita, quam dat Christus, non est alia, quam institutio ejus; nec mors utique, quam dedit Adam, alia erit similiter quam institutio ejus: ut ille quidem ad peccatum exemplo suo, hic vero exemplo et verbo ad bene vivendum, et se diligendum homines informarent. Aui si charitativæ fidei, et non hæresi Pelagianæ acquiescentes, generatione, non institutione traductum in nos confitemur Adæ peccatum, et per peccatum mortem; fateamur necesse est, et a Christo nobis, non institutione, sed regeneratione restitutam justitiam, et per justitiam vitam: *ut sicut per unius delictum in omnes homines in condemnationem sic et per unius justitiam in omnes homines in justificationem vitæ* (Rom. v, 18). Et si ita est, quomodo is dicit, « consilium et causam incarnationis fuisse, ut mundum luce suæ sapientiæ illuminaret, et ad amorem suum accenderet. » Ubi ergo redemptio? A Christo nempe ut fateri dignatur, illuminatio et provocatio ad amorem: redemptio et liberatio a quo.

24. Esto quod Christi adventus illis prosit, qui se illi possunt conformare per vitam, et vicem ei dilectionis rependere: quid de parvulis? quam dabit lucem sapientiæ vix adhuc captantibus lucem vitæ? unde accendet [al. ascendit] ad Dei amorem, qui necdum matres suas amare noverunt? Nihilne proderit eis adventus Christi? nihil quod complantati sunt similitudini mortis ejus per Baptismum, quoniam nondum possunt, prohibente ætate, Christum sapere aut amare? Redemptio itaque. » ait, « nostra est, illa summa in nobis per Christi passionem dilectio. » Ergo parvuli non habent redemptionem, quia non habent summam illam dilectionem. An sicut non habent unde diligant, ita nec unde pereant, ut non sit eis in Christo necessaria regeneratio, utpote quibus generatio ex Adam nihil nocuerit? Si hoc sapit, cum Pelagio desipit. Quidquid horum sentiat, patet quantum humanæ sacramento salutis invadeat; quantum, quod in ipso

A est, evacuet alti dispensationem mysterii, quod totum de salute tribuit devotioni, regenerationi nihil: qui nostræ gloriam redemptionis, et summam salutis, non in virtute crucis, non in pretio sanguinis, sed in nostræ constituit conversationis profectibus. Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce Domini nostri Jesu Christi (*Galat. vi, 14*), in qua est salus, vita et resurrectio nostra.

25. Et quidem tria quædam præcipua in hoc opere nostræ salutis intueor: formam humilitatis, in qua Deus semetipsum exinanivit; charitatis mensuram, quam usque ad mortem, et mortem crucis extendit; redemptionis sacramentum, quo ipsam mortem, quam pertulit, sustulit. Horum duo priora sine ultimo sic **657** sunt, ac si super inane pingas.

B Magnum profecto et valde necessarium humilitatis, magnum et omni acceptione dignum charitatis exemplum: sed non habent fundamentum, ac proinde nec statum, si desit redemptio. Volo totis nisibus humilem sequi Jesum; cupio eum qui dilexit me, et tradidit semetipsum pro me, quibusdam brachiis vicariæ dilectionis amplecti: sed oportet me et Agnum manducare paschalem. Nisi enim manducavero carnem ejus, et bibero ejus sanguinem, non habebō vitam in memetipso. Aliud sequi Jesum, aliud tenere, aliud manducare. Sequi, salubre consilium; tenere et amplecti, solemne gaudium; manducare, vita beata. Caro enim ejus vere est cibus, et sanguis ejus vere est potus. Panis est Dei qui de cælo descendit, et dat vitam mundo (*Joan. vi, 56, 33*). Quis status gaudio, sive consilio, absque vita? Nempe haud alius quam picturæ absque solido. Ergo nec humilitatis exempla, nec charitatis insignia, præter redemptionis sacramentum, sunt aliquid.

26. Hæc, Domine, Pater, de labore manuum pueri vestri qualiacunque tenetis, adversus pauca quidem novæ hæreseos capitula: ubi etsi non aliud quam zelum agnoscitis meum, tamen propriæ interrim conscientiæ satisfeci. Nam cum non esset quod agerem pro injuria fidei quam dolebam; operæ mihi pretium arbitror, si illum monui, cujus arma potentia a Deo ad destructionem contrariorum assertionum, ad destruendam omnem altitudinem extolentem se adversus scientiam Dei, et in captivitatem redigendum omnem intellectum in obsequium Christi. Sunt et alia in aliis ejus scriptis non pauca, nec minus mala capitula, ad quæ nec temporis, nec epistolæ angustia respondere permittit. Quanquam nec necessarium putem, cum sint adeo manifesta, ut ipsa etiam vulgata fide facile refellantur. Collegi tamen aliqua, et transmisit.

S. BERNARDI ABBATIS

LIBER

DE VITA ET REBUS GESTIS S. MALACHIE 193

HIBERNIE EPISCOPI.

658 PREFATIO AD CONGANUM ABBATEM.

A 1. Semper quidem operæ pretium fuit illustres Sanctorum describere vitas, ut sint in speculum et exemplum, ac quoddam veluti condimentum vitæ hominum super terram. Per hoc enim quodammodo apud nos etiam post mortem vivunt, multosque ex his, qui viventes mortui sunt, ad veram provocant et revocant vitam. Virum nunc maxime id requirit raritas sanctitatis, et nostra plane ætas inops virorum. Quam sane inopiam super nos adeo invaluisse sentimus, ut nulli sit dubium illa sententia nos feriri: *Quoniam abundabit iniquitas, refrigescet charitas multorum* (*Matth. xxiv, 12*). Et ut suspicor ego, aut præsto, aut prope est, de quo scriptum est: *Faciem ejus præcedet egestas* (*Job xli, 13*), Ni fallor, Antichristus est iste, quem fames et sterilitas totius boni et præit, et comitatur. Sive igitur nuntia jam præsentis, sive jamjamque adfuturi præsentia, egestas in evidenti est. Taceo vulgus, taceo vilem filiorum hujus sæculi multitudinem: in ipsas Ecclesiæ columnas volo oculos leves. Quem mihi ostendas vel de illorum numero, qui videntur dati in lucem gentium, non magis de sublimi fumantem, quam flammantem? *Et si lumen quod in te est, inquit, tenebræ sunt, quantæ sunt tenebræ?* (*Matth. vi, 23*.) Nisi tu illos forte (quod non credo) lucere dixeris, qui quæstum æstimant pietatem; qui in hæreditate Domini, non quæ Domini, sed magis quæ sua sunt quæritant. Quid dico, quæ sua sunt? Perfectus sit et sanctus etiam sua quærens, suaque retinens, si ab alienis cor manusque contineat. Meminerit tamen, qui sibi usque huc forte pervenisse videtur, eundem exigi sanctitatis gradum et ab ethnico. An non milites suis jubentur contentiforte stipendiis, ut salvi fiant? (*Luc. iii, 14*.) Magnum vero Ecclesiæ doctorem, si sit sicut unus militum: aut certe (quod ad illorum improperium propheta loquitur) *sicut populus, ita et sacerdos* (*Isa. xxiv, 2*) fuerit! O deformitatem! itane summus merito reputandus erit, qui a summo corruens gradu, hærebit vix infimo, ne abisso absorbeat? Quam rarus tamen iste ipse in clero? Quem item das mihi contentum necessariis, contemptorem superfluum? Lex est tamen præfixa ab Apostolis Apostolorum successoribus: *Victum et vestitum ha-*

bentes, inquit, his contenti simus (*ITim. vi, 8*). Ubi forma hæc? In libris cernimus eam, sed non in viris. Habes vero de justo, quia *lex Dei ejus in corde ipsius* (*Psal. xxxvi, 31*), et non in codice. Nec perfectionis is gradus. Perfectus carere et necessariis paratus est. At gratis istud. Utinam superfluis ponatur modus! utinam non cupiamus in infinitum! Sed quid? Forte reperias qui hoc possit? Id quidem difficile: sed vide quid egimus. Quærebamus virum optimum, multorum liberatorem: et ecce laboramus in inveniando, qui se ipsum salvum facere possit. Optimus hodie est, qui non est nimis malus.

2. Unde quoniam a terra defecit sanctus, videor mihi non supervacue ex his qui empti sunt de terra, revocare ad medium Malachiam episcopum, virum vere sanctum, et nostrorum quidem temporum, singularis sapientiæ et virtutis. Iste erat lucerna ardens et lucens: nec extincta est tamen, sed submota. Quis mihi jure succenseat, si readmovero eam? Imo vero non est quod mihi ingrati esse mei sæculi homines debeant, et omnis deinceps generatio ventura, si quem conditio tulit, revocem stilo; si mundo restituam, quo dignus non erat mundus; si servem memoriæ hominum hominem, cujus memoria in benedictione sit omnibus, qui legere dignabuntur; si me excitante amicum dormientem, vox turturis audita fuerit in terra nostra, dicens: *Eccce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi* (*Matth. xxviii, 20*). Deinde sepultus apud nos est: nobis specialiter hoc opus incumbit. Quid quod me inter speciales amicos Sanctus ille habebat, et eo loci, ut nulli in hac parte gloriæ secundum fuisse me credam? Nec mercede vacat mihi tantæ familiaritas sanctitatis: primitias jam accepi. In extremis positus erat, imo in principiis, juxta illud: *Cum consummatus fuerit homo, tunc incipit* (*Eccli. xviii, 6*). Accurri ego, ut benedictio morituri super me veniret. At ille cum jam membra alia movere non posset, fortis ad dandam benedictionem, elevatis sanctis manibus super caput meum, benedixit mihi, et benedictionem hæreditate possideo: et quomodo ego illum silere queam? Postremo tu id mihi, abba Congane, injungis, reverendus frater, et dulcis amicus meus, ac tecum pariter (ut ex Hibernia